

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Явної Ірини Віталіївни «Організаційно-економічний механізм реалізації фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань

05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка міжкафедрального наукового семінару факультету управління, економіки та права Львівського національного університету природокористування

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з темами науково-дослідної роботи

Результативність діяльності підприємства значною мірою залежить від достатності та надійності його ресурсного забезпечення, раціонального використання всіх видів економічних ресурсів. Особливу роль у системі забезпечення розвитку підприємства відіграють фінансові ресурси. Вони займають центральне місце серед усіх видів ресурсів, адже поєднують інші ресурси між собою й частково можуть їх замінювати. Обсяг фінансових ресурсів та джерела їх формування створюють базу для забезпечення збалансованої взаємодії між елементами ресурсної системи підприємства, а фінансовий потенціал визначає стратегічні можливості для економічного розвитку суб'єкта господарювання.

Пошук джерел та механізмів фінансування ресурсного забезпечення завжди був актуальним питанням для сільськогосподарських підприємств. Під час війни можливості формування фінансового потенціалу цих підприємств ускладнилися. Слід також зазначити, що залишаються недостатньо розробленими питання, пов'язані з теоретичним обґрунтуванням підходів до оцінки фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств, які враховують особливості їх діяльності, вплив кризових явищ у галузі, методологічні аспекти державної фінансової підтримки як ключового чинника підвищення ефективності реалізації фінансового потенціалу аграрних підприємств. Крім того, потребують подальшої розробки система критеріїв та показників, що забезпечують комплексну оцінку ефективності використання фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств. Отже актуальність теми дисертації Явної І. В. не викликає жодних сумнівів.

Актуальність і значимість дисертаційної роботи І. В. Явної визначається також тим, що вона виконана в рамках науково-дослідних робіт Львівського національного університету природокористування за темами «Організаційно-економічний механізм забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки та села» (номер державної реєстрації 0116U003176, 2016–2020 рр.) та «Механізми забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки та сільських територій» (номер

державної реєстрації 0121U108898, на 2021–2025 рр.). Вклад дисертантки у виконання цих тем полягає в розробці теоретичних і методичних положень реалізації фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств, обґрунтуванні механізму, заходів та інструментів реалізації фінансового потенціалу, а також розробці рекомендацій щодо підвищення ефективності фінансового управління, оптимізації фінансових ресурсів у підприємствах галузі.

2. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів

Представлена дисертація є самостійно виконаним дослідженням. Дисертанткою здійснена спроба інтеграції, адаптації та переосмислення наявних наукових підходів до організаційно-економічних засад реалізації фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств. Ретельний аналіз дисертації свідчить, що авторкою проведено ґрунтовне дослідження теоретичних і методичних засад розв'язання проблеми реалізації фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств, запропоновано практичні напрями їх втілення. Опубліковані наукові праці містять положення, висновки і пропозиції, сформульовані особисто авторкою.

Елементів фальсифікації, плагіату та запозичень, які свідчили би про порушення академічної доброчесності, в дисертаційній роботі І. В. Явної не виявлено. Використання текстів інших авторів мають належні посилання на відповідні джерела.

3. Достовірність та обґрунтованість результатів проведених досліджень

Поставлені та вирішені в дисертаційній роботі завдання за своїм переліком і змістом є достатніми для досягнення мети дослідження. Проведений аналіз свідчить про змістовний і комплексний підхід авторки до виконання цих завдань, які логічно впорядковані відповідно до основної мети роботи. Наукові положення, що формують новизну дисертації, зроблені висновки базуються на ґрунтовних дослідженнях, що включають аналіз наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, опрацювання значного обсягу статистичних даних, а також результати власних наукових досліджень авторки. Це забезпечує високий рівень обґрунтованості отриманих результатів.

Задля розв'язання поставлених у дисертаційній роботі завдань використано низку загальнонаукових та спеціальних методів економічних досліджень, зокрема: морфологічний аналіз – для побудови структури понятійного апарату; аналіз та синтез – для дослідження теоретичних основ організаційно-економічного механізму реалізації фінансового потенціалу; абстрактно-логічний – для теоретичних узагальнень і формування висновків; монографічний – для дослідження особливостей формування і використання фінансових ресурсів на прикладі окремих сільськогосподарських підприємств; графічний – для наочного відображення результатів

дослідження; узагальнення – для формалізації теоретичних підходів щодо формування організаційно-економічного механізму реалізації фінансового потенціалу; економічна діагностика та дискримінантний аналіз – для комплексного оцінювання архітекtonіки фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств; матричного аналізу – для розробки альтернативних варіантів стратегії формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств; SWOT-аналізу – для оцінки сильних і слабких сторін, можливостей і загроз, що впливають на формування і використання фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств; експертних оцінок – для збору інформації від представників сільськогосподарських підприємств, експертів; кореляційно-регресійний аналіз – для кількісної оцінки зв'язку між показниками ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств та їх фінансовими ресурсами.

Підтвердженням належного наукового рівня результатів дослідження є їхня апробація на науково-практичних конференціях, публікація в наукових фахових виданнях, впровадження наукового доробку дисертантки у практику, що засвідчується відповідними документами.

4. Ступінь наукової новизни та практичне значення основних результатів дисертації

Дисертаційна робота містить наукову новизну, яка представлена у вигляді конкретних положень, що стосуються обґрунтування теоретичних, методичних та практичних аспектів і рекомендацій щодо удосконалення механізмів фінансового планування, управління інвестиціями та оптимізації використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. Основні положення наукової новизни полягають у наступному:

удосконалено:

- понятійний апарат у частині уточнення сутності понять «фінансовий потенціал». Фінансовий потенціал сільськогосподарських підприємств запропоновано розглядати як комплексну спроможність підприємства акумулювати, ефективно використовувати та розвивати фінансові ресурси для забезпечення стабільного функціонування та стратегічного розвитку в умовах специфіки галузі сільського господарства;

- науково-методичні засади дослідження ефективності реалізації фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств через встановлення залежностей між показниками забезпеченості фінансовими ресурсами та ефективністю діяльності цих підприємств, що дало змогу сформуванню інформаційно-аналітичну базу для прогнозування оптимальних обсягів залучення фінансових ресурсів;

- теоретико-методичний підхід до оцінювання фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств, в основу якого покладено використання інтегрального показника, який дає змогу об'єднати окремі фінансові показники в один загальний та сформуванню його з урахуванням

вагових коефіцієнтів ключових фінансових показників, визначених із застосуванням методу експертних оцінок;

- методичні засади розробки фінансової стратегії розвитку фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств на основі аналізу такого потенціалу, планування фінансової стратегії, підходів до реалізації цієї стратегії та оцінки її реалізації;

набули подальшого розвитку:

- методичний підхід до процесу формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств на засадах регулятивного впливу держави, який реалізується через різноманітні інструменти та важелі. Цей вплив дисертантка розглядає як сукупність заходів, спрямованих на підвищення ефективності чинного механізму використання державних фінансових ресурсів у сфері сільського господарства;

- теоретико-прикладні засади управління активами сільськогосподарських підприємств через раціональне використання ресурсів та своєчасну заміну або модернізацію застарілих активів, що дало змогу розробити алгоритм роботи з так званим «мертвим капіталом» – капіталом, який належить сільськогосподарським підприємствам на правах власності, але внаслідок об'єктивних причин не бере участі у створенні доданої вартості та під заставу якого не можна залучити фінансові ресурси;

- положення щодо формування системи управління процесом реалізації фінансового потенціалу, в основу якої покладено створення системи фондів, спрямованих на підтримку та зміцнення фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств. Такі фонди надаватимуть підтримку на поворотній або безповоротній основі для забезпечення поточної та стратегічної стабільності підприємств;

- науково-теоретичні підходи до ідентифікації взаємозв'язку між внутрішніми та зовнішніми чинниками впливу на фінансовий потенціал, спираючись на комплексний підхід, який передбачає системне поєднання параметрів, принципів, методів та інструментів, що дають змогу створити модель розвитку фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств.

5. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації

Статті в наукових фахових виданнях України

1. Кіслова І. В. Роль та особливості фінансового потенціалу в структурі економічного потенціалу аграрного підприємства. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2017. Вип. 3. С. 120-124 (0,61 авт. арк.)

2. Ковалів В., Явна І. Механізм реалізації фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств на основі ідеї «спіралі росту». *Аграрна економіка*. 2022. Т. 15, №3-4. С. 101-107 (0,44 авт. арк., дисертації)

належить 0,22 авт. арк.; нею теоретично обґрунтовано чинники впливу на розвиток малих аграрних формувань).

3. Грубінка І., Колодій А., Явна І. Фінансово-економічні умови формування валютного курсу. *Вісник ЛНУП. Серія «Економіка АПК»*. 2023. № 30. С. 84-88 (0,63 авт. арк., дисертантці належить 0,21 авт. арк.; нею показано важливість доданої вартості при експортно-імпортних операціях як елемента формування фінансового потенціалу).

4. Явна І. В. Економічна сутність ефективності та її види. *Економіка, фінанси, право*. 2023. № 9. С.115-118 (0,50 авт. арк.)

5. Явна І. В., Ковалів В. М. Державне регулювання процесів формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету: економічні науки*. 2024. № 78. С. 101-108 (0,74 авт. арк., дисертантці належить 0,44 авт. арк.; нею проаналізовано програми фінансової підтримки розвитку сільського господарства в контексті реалізації фінансового потенціалу).

Матеріали наукових конференцій

6. Явна І. Позикові активи як елемент впливу на навколишнє середовище для покращення фінансового потенціалу. *Ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств: XII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція Проблематика 2023: «Функціонування сільськогосподарських підприємств на засадах циркулярної економіки»: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції, ЛНУП, Дубляни, 6-7 червня 2023 р. / за ред. проф. Г. В. Черевка. Львів: Галицька видавнича спілка, 2023. С.16-20 (0,44 авт. арк.)*.

7. Явна І. Державна підтримка як елемент забезпечення фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Цифрова трансформація фінансової системи України та країн V-4 в умовах євроінтеграції. Digital Transformation of the Financial System of Ukraine and V4 Countries in the Context of European Integration: збірник тез III міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Дубляни, 26 квітня 2023 р.)*. Частина II. Дубляни: ЛНУП, 2023. С.178-181. (0,21 авт. арк.)

8. Явна І. Стратегічне фінансове управління як основа формування фінансового потенціалу аграрних підприємств. *Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій: матеріали XXIV Міжнародного науково-практичного форуму, 4-6 жовтня 2023 р.* Львів: ЛНУП, 2023. С. 610-611 (0,14 авт. арк.)

9. Ковалів В., Явна І. Потенціал аграрного сектору Львівської області. *Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій: матеріали XXIV Міжнародного науково-практичного форуму, 02-04 жовтня 2024 р.* Львів: ЛНУП, 2024. С. 83-86. (0,23 авт. арк., дисертантці належить 0,12 авт. арк.; нею проаналізовано потенціал аграрного сектору Львівської області, зокрема місце сільськогосподарських підприємств у його формуванні).

За результатами дослідження опубліковано 9 наукових праць, серед них: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 4 публікації в матеріалах науково-практичних конференцій та форумів. За кількістю та якістю наукові праці І. В. Явної, в яких опубліковані результати її дослідження, відповідають вимогам пп. 8 і 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. №44.

6. Оцінка мови і стилю дисертації

Матеріал дисертаційної роботи викладений у логічній послідовності, доступний для сприйняття. Робота написана літературною українською мовою в науковому стилі. Таблиці та схеми виконані відповідно до встановлених вимог.

7. Практична цінність результатів дослідження

Полягає в обґрунтуванні рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності управління фінансовим потенціалом сільськогосподарських підприємств, оптимізації їхніх фінансових стратегій і впровадження інструментів стратегічного планування.

Пропозиції щодо вдосконалення механізму забезпечення фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств через систему державної підтримки та визначення обсягу такої підтримки аграрного виробництва взяті до уваги Департаментом агропромислового розвитку Львівської обласної державної адміністрації для розробки практичних заходів з реалізації Стратегії розвитку Львівської області на період до 2027 року та Комплексної програми підтримки та розвитку сільського господарства у Львівській області на 2021-2025 роки (довідка № 01-38/20 від 15.11.2024 р.).

Товариство з обмеженою відповідальністю «Волиця» використовує методику комплексної оцінки фінансового потенціалу на основі інтегрального показника для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень щодо залучення фінансових ресурсів (довідка № 49 від 20.11.2024 р.).

Рекомендації щодо оптимізації структури фінансових ресурсів, зокрема на основі використання державних та регіональних програм фінансової підтримки розвитку агропромислового виробництва впроваджені у діяльність фермерського господарства Кушпіта Б.О. (довідка № 70 від 19.11.2024 р.).

Науково-методичні положення дисертаційної роботи використовують у навчальному процесі Львівського національного університету природо-користування під час викладання дисциплін «Управління бізнесом», «Потенціал підприємства», «Фінанси підприємств», «Управління фінансами підприємств» (довідка № 01-20-02-1327 від 20.11.2024 р.).

8. Загальний висновок та рекомендація дисертації до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді

Дисертаційна робота Явної Ірини Віталіївни «Організаційно-економічний механізм реалізації фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств» є завершеним науковим дослідженням, виконаним дисертанткою особисто, що свідчить про достатній рівень наукової підготовки її авторки. Проведені дослідження та отримані результати привносять суттєвий внесок у вирішення питань, які мають важливе значення для економічної науки і практики. Робота містить обґрунтовані й достовірні висновки і пропозиції.

Представлена дисертаційна робота відповідає спеціальності 051 Економіка та вимогам пп. 5, 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. №44.

Дисертація Явної Ірини Віталіївни «Організаційно-економічний механізм реалізації фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств» рекомендується до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 051 Економіка.

Головуючий на науковому семінарі
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри підприємництва та
торгівлі Львівського національного
університету природокористування

Ігор ЯЦІВ

